

DR. OLÁH JÁNOS

Főiskolai tanár

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Albert Jacquard–Axel Kahn (Fabrice Pappilon közreműködésével): A jövő nincs megírva – A gének titkai

Albert Jacquard a népességgenetika szakértője, jelenleg a Luganoi Egyetem (Svájc) professzora. Axel Kahn genetikus és orvos, a francia nemzeti etikai tanácskozó testület tagja, az Európai Bizottság Élettani Szakértői Csoportjának elnöke. Velük beszélget Fabrice Pappilon, az Europe 1 újságírója, aki szenvedélyesen foglalkozik a genetikával és a tudományetikával. E beszélgetést tartalmazza az ismertető könyv.

A munka három részből áll, melyek témái:

- Az élettől a halálig
- A deterministák elképesztő családja
- A XXI. század kihívásai

Az első részben a résztvevők megvitatják, hogy mi is az élet. Hol kezdődik az élet? Mi korunk legújabb biológiai paradigmája, a genomika? Mi a halál, és miben rejlik annak misztériuma? Létezik-e, és ha igen, milyen mértékben valóságos a biológiai determinizmus? Mitől elfogadhatatlan erkölcsi és szakmai szinten egyaránt az eugénia? Albert Jacquard és Axel Kahn akív tudósok, és mégis filozófiai és bioetikai kérdések sora kerül terítékre az éles vitáktól sem mentes beszélgetésekben, melyekben az olvasó számos olyan nézettel ismerkedhet meg, amelyek a legfrissebb kutatások eredményeire támaszkodnak, és mutatják be azokat olvasmányos, közérthető formában, eloszlatva számos közgondolkodásban megjelenő félreértést és új kihívásokat jelezve. Kahn nem ért egyet Richard Dawkins elméletével, mely szerint az élet az első génnel jelent meg. Dawkins az „egoista génteóriáját” fejtette ki. Szerinte az egyén szervezetének vizsgálata helyett a gén szempontjait kell megismerni, s ezáltal lehetőség nyílna annak bizonyítására, hogy túlélőgépek vagyunk, robotok, amelyeket vakon arra programoztak, hogy a gén néven ismert egoista molekulák fennmaradjanak. Kahn szerint a gének az élettel egy időpontban keletkeztek, melyhez szükséges még a membrán, a lipidek és más tényezők. A sejt lett az alapja a kiválasztódásnak, egy új történet kezdetét jelentette, az élőlények evolúciójának kezdetét. Darwin szerint a természetes kiválasztódás az evolúció alapvető mozgatórugója, melyet így határozhatunk meg: „a legjobb képességekkel rendelkező egyedek életben maradása, a kedvező egyéni változatok fennmaradása, a káros változatok kilöködése”. A darwini tételben azonban még nem volt szó genetikáról. Ezután az említett tudósok megvitatják a gének szerepét az öröklésben.

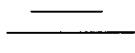
A második részben arról beszélgetnek a tudósok, hogy a halál sem pusztítja el a genetikai programot, hiszen a gének nemzedékről nemzedékre továbböröklődnek, így központi szerepük számos vitát váltott ki: a gének az egyszerű biológiai vagy fiziológiai jegyeknél vajon többet is meghatározhatnak? Nem erősebb-e a kultúra hatása; mit mondhatunk az intelligenciáról, az erőszakosságról; milyen mértékben játszanak szerepet a velünk született és a megszerzett tulajdonságok? A vita résztvevői egyetértettek abban, hogy az ember viselkedése és legmagasabb rendű képességei nem vezethetők vissza csupán a génekre.

A harmadik rész a XXI. század kihívásaival foglalkozik, ugyanis a legújabb biológiai és genetikai felfedezések jelentős lépések az orvostudományban, melyek azonban megannyi etikai kérdést is felvetnek. Mik a beavatkozások lehetőségei az emberi embrióba, hányféle össejtklónozás létezik, mi az elfogadható és mi nem, és mi a motiváció a szervklónozásban,

és hol húzódnak a határok...? Két ember beszélget ezekről a laikust, tudóst egyaránt foglalkoztató kérdésekről. Kitűnő a kérdező Fabrice Pappilon taktikája, kellően provokatív kérdései nyomán feltárul két mai természettudós mindennapi töprengése saját munkájáról, annak hasznáról és korlátairól.

A könyv Axel Kahn gondolataival fejeződik be, melyeket minden kolléga figyelmébe ajánlunk a könyvvel együtt, melyet Ádám Anikó és Györfi Réka fordított magyarra: „Meg kell adnunk diákjainknak minden esélyt arra, hogy alkalmazkodjanak azokhoz a helyzetekhez, amelyekkel szembesülnek majd egy kegyetlen világban; segítenünk kell őket, hogy felismerjék azokat a területeket, ahol kiemelkedőek, hogy megtalálják hivatásukat és módot annak megvalósítására... támogatnunk kell az emberi jogok harcosait...”

Kinizsi Nyomda, Debrecen, Józseveg Műhely, 2003. 240 p. 1790 Ft

DR. FARKAS OLGA
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

A szegedi személyközpontú kísérlet 20 év távlatából – TÁJÉKOZTATÁS –

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottsága az idén negyedik alkalommal rendezi meg az Országos Neveléstudományi Konferenciát. Az MTA budapesti Székházában, 2004. október 20–22-én zajló rendezvény kiemelt témája a „tanulás, kommunikáció és nevelés”.

A személyközpontú megközelítés szegedi tanárképzésbe történő adaptálásának 20. évfordulója alkalmából a SZTE JGYTFK Neveléstudományi és Pszichológiai Tanszékeinek tanárai szimpóziumot kezdeményeztek. A Tudományos Programbizottság által zsűrizett és elfogadott, „A szegedi személyközpontú kísérlet 20 év távlatából” című előadás-sorozat elnöke *Klein Sándor*, a Pécsi Tudományegyetem professzora, opponense *Buda Béla*, a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet főigazgatója. (A Tudományos Programbizottság tagjai: *Báthory Zoltán*, *Buda András*, *Halász Gábor*, *Kárpáti Andrea*, *Kozma Tamás*, *Lehmann Magdolna*, titkár: *Nikolov Marianne*, elnök: *Petneki Katalin* és *Vizely Ágnes*.)

Klein Sándor és *Farkas Katalin* Szegeden, a 80-as években megkísérelték, hogy az óvodától a tanárképzésig terjedő hagyományos tananyag-központú rendszer kereteit szétfeszítsék, és felvillantsák egy gyermekközpontú iskola lehetőségét. Az előadások bemutatják a sikereket és a kudarcokat olyan tanulságokkal, amelyek máig sem vesztek aktualitásukból.

Az elnök felvázolja a *Carl Rogers* nevével jellemzett személyközpontú megközelítés magyarországi adaptációját a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Ismerteti a Pszichológia Tanszéken folyó „Tanulóközpontú személyiségfejlesztés és pedagógusnevelés” című kutatás célját, jellegét, tartalmát és eredményeit. Összehasonlítja a személyközpontú tanárképzést az USA-ban és Magyarországon. Első követői között *Farkas Olga* a szemlélet alkalmazásának módjait tárja föl a közoktatás és a tanárképzés összefüggésének tükrében. A tanulóközpontú gondolkodás mellett elkötelezett *Démuth Ágnes* a 20 évvel ezelőtt elindított folyamat szellemében a tanórai légkör személyiségfejlesztő hatását vizsgálja a főiskola gyakorló iskolá-